

פרשת צו

שלשלת אמיצה של משברי זהות

מנהיגים טובים מודעים למגבלותיהם, בונים צוותים ומאצילים סמכויות. הם מקיפים עצמם באנשים שונים מהם ומכירים בחשיבות איזונים ובלמים. עם זאת, הכרה במגבלות עלולה להוביל למשברים רגשיים. **בתורה ישנם ארבעה סיפורים המעידים על משברים כאלה, אשר מסומנים על ידי טעם נדיר במקרא – "שלשלת"** Σ , המופיע רק ארבע פעמים.

השלשלת הראשונה - המשבר הראשון מתואר אצל לוט, שהתמהמה לעזוב את סדום חרף הידיעה על חורבנה הקרב, מתוך התלבטות בין חייו הקודמים ולהישאר בעיר לבין העתיד החדש על המילה "**וַיְתַמְהָה**" מסומנת שלשלת, קרוע בין עתידו לזהותו החדשה בעיר.

השלשלת השנייה מופיעה כאשר אברהם מבקש מעבדו – אליעזר, לפי המסורת – למצוא כלה לבנו יצחק. המפרשים סבורים שאליעזר לא היה שלם עם השליחות. אם יצחק לא יתחתן ולא יוליד ילדים, יורשי נחלתו של אברהם יהיו בבוא היום אליעזר וצאצאיו. הנאמנות ניצחה, אך לא בלי קרב. בפסוק המספר כיצד אליעזר התפלל להצלחת שליחותו, המילה "**וַיֹּאמֶר**" מוטעמת בשלשלת.

המשך שלשלת אמיצה של משברי זהות

מנהיגות בפרשה
הרב זקס

השלשלת השלישית שולחת אותנו למצרים אל יוסף, שנאבק בפיתוי אשת פוטיפר הטעם מופיע על המילה וימאן "וַיִּמָּאן" וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָי, לא הייתה פה רק ההתנגשות הרגילה שבין פיתוי ואיפוק. זו הייתה התנגשות בין זהויות. השאלה שיוסף מתחבט בה איננה רק "האם כך נכון לעשות?" אלא גם "האם אני מצרי או עברי?"

השלשלת הרביעית, בפרשתנו, מופיע כאשר משה מקדש את אהרן ובניו לכהונה "...וַיִּסְמְלוּ אֹהֲרָן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רִאֲשֵׁי הָאֵיל: וַיִּשְׁחֲטוּ וַיִּקַּח מִשָּׁה..." המעמד מסמל מעבר משמעוטי – אהרן מקבל תפקיד חדש ומשה נותר מחוץ למעמד זה, על אף שמלכתחילה נבחר להנהגה. מעתה ואילך אהרן יהיה בעל תפקיד מנהיגותי בזכות עצמו. לא עוד האיש הצועד מאחורי משה: אהרן יעשה דברים שמשה עצמו לא יוכל לעשות. משה מאפשר לאהרן לצמוח ולוקח צעד אחורה.

ארבע השלשלות הללו מסמנות את המאבק הפנימי שכל מנהיג חווה: האם להיצמד לתפקידו או לאפשר לאחרים לפרוץ? משה, המנהיג הגדול, מבין שהנהגה אמיתית דורשת ויתור. כאן נמצא מסר עוצמתי לכל מנהיג – הגדולה האמיתית טמונה בהכרה במגבלותיך וביכולתך לשחרר מקום לאחרים.

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספרייו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקי

האומץ לומר לא!

כל ארבעת סיפורי השלשלת מזכירים לנו דבר אחד: שמגיע רגע שבו אנחנו מוכרחים להחליט מי אנחנו. רגע של אמת קיומית. לוט הוא עברי, לא סדומי. אלעזר הוא עבד אברהם, לא יורשו. יוסף הוא בנו של יעקב, לא מצרי המתנהג בהפקרות. משה הוא נביא, לא כוהן.

כדי לומר "כן" למה שהננו, דרוש אומץ לומר "לא" למה שאיננו. הדבר כרוך תמיד במאבק ובייסורים. השלשלת ממחישה זאת בנגינתה ובצורתה. אך לבסוף, משהכרענו, אנחנו מסוכסכים עם עצמנו פחות מכפי שהיינו.

הדבר נכון במיוחד באשר למנהיגים, ומשום כך מקרהו של משה בפרשתנו חשוב כל כך. יש דברים שמה לא נועד לעשות. הוא לא יהיה כוהן. תפקיד זה נופל בחלקו של אהרן. הוא לא יוביל את העם אל עברו המערבי של הירדן. זה יהיה תפקידו של יהושע. כדי להיות נאמן לעצמו, משה נדרש להשלים עם העובדות הללו ברוח טובה. ומנהיג חייב להיות נאמן לעצמו כדי להיות נאמן לעמו.

לוותר על שאיפות אישיות לחזון גדול יותר

המשברים הללו משקפים את האתגרים הניצבים בפני מנהיגים כשעליהם לקבל החלטות בין מחויבות אישית לערכים נעלים, והם מהווים דוגמה לחשיבות ההכרה העצמית והתמודדות עם ההשלכות. התורה מדגישה שלעיתים נדרשת מנהיגות לוותר על חלק מהשאיפות האישיות לטובת חזון גדול יותר.

בסופו של דבר, ההתמודדות עם מגבלות עצמן היא שמעצבת מנהיגות ראויה ומצליחה, כזו היודעת למצוא את האיזון בין שאיפות אישיות לצורכי הציבור. אל לו למנהיג לנסות להיות כל הדברים בשביל כל האנשים. עליו להסתפק במה שהנו. **ממנהיג נדרש האומץ להיות הוא עצמו – ותנאי לכך הוא הכוח להכיר במה שאינו יכול להיות.**

עקרונות
במנהיגות

האם לדעתכם מאבקי זהות פנימיים
יוצרים מנהיגים טובים יותר?

מדוע חשוב למנהיג לדעת לומר "לא"
לדברים שאינם חלק ממהותו?

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | שלשלת אמיצה של משברי זהות

עקרונות בחינוך

מנהיגות ומגבלות

צוותי חינוך:

- **ההכרה במגבלות האישיות:** כיצד אנו כמערכת חינוכית יכולים להעצים את ההכרה האישית של כל מורה במגבלותיו ובחוזקותיו, ולסייע לו לפעול מתוך אותנטיות?
- **חלוקת תפקידים נכונה:** כיצד נוכל להבטיח שהסמכויות והאחריות במוסד מחולקות באופן אופטימלי, כך שכל אחד יתרום בתחומים שבהם הוא מצטיין?
- **המנהיגות האותנטית:** כיצד אנו כמנהלים נוודא שהמנהיגות שאנו מפגינים מבוססת על הבנת תפקידנו הייחודי ולא על ניסיון להיות משהו שאיננו?

תלמידים:

- **הזהות האישית:** כיצד תוכל לזהות את הכוחות הייחודיים שברך ולהגדיר את הדרך בה תוכל לפעול בהצלחה?
- **ערך היכולת להציב גבולות:** מדוע חשוב לדעת לומר "לא" לדברים שאינם מתאימים ליכולות ולערכים שלנו?
- **ערך ההתמודדות עם אתגרים:** מה יכול לעזור לך להתמודד עם מצבים שבהם יש קונפליקט בין מה שאתה רוצה להיות לבין המציאות בפועל?